

Izkopano korenje naj se pusti na njivi ali na kakem podu ali v šupi nekoliko časa ležati, da se enmalo izpari; potem se spravi v shrambe, kjer ne zmerzuje.

Na spomlad se izberó naj lepši koréni, se vsadé proti koncu mesca aprila v dobro, rodovitno zemljo po čevlju narazen — za seme; steblica, ki jih je korenje poglalo, se privežejo h količem, ki so zatega voljo tikama korenja v zemljo vtaknjeni bili, in berž ko začne seme rujavo prihajati, se odrežejo stebila ter se v majhne snopke zvežejo in na zračén kraj pod streho postavijo, da popolnoma dozorijo. Kakor hitro so stebila suhe, se seme izmlati.

Gospodarske reči.

Nošnja na plaščenici.

V liburnskem primorju od izvzete Kastavščine noter blizo do Plominščine ni, zunaj nove ceste pri morji, zavolj stermih krajev nobenih drugih pravih kolovoznih potov; zato si morajo ljudje potrebnih reči ali na mulcih, konjih in oslih stovoriti, ali pa na herbtu znositi. Nosijo pa razne reči večidel le ženske tako, da se možki, zunaj kakšnih gréd, malo kdaj vidijo nositi. Vpertivajo si pa ženske, ker na glavi nič ne nosijo, svoje bremena prav umetno na tako imenovano plaščenico (Tragband).

Plaščenica je, kakor povoj, 3 do 4 sežnjev dolga, pol čevlja široka, pa na dvoje zvita, in od posebnih tkalic na kitice tako pisano tkana, da je snutek iz bele in črne volne in debele preje, votek pa iz črne volne, kar vse vkup goldinar, ali še kaj več velja. Brez take plaščenice, ko si vso vpašejo in krivač za njo vtaknejo, ali v klovčik zvito na herbtu nesejo; kmečke ženske v delavnikih skoraj nikamor ne gredó, ker si večidel same, posebno zvečer domú gredé, morajo za ogenj, vse sproti preskerbovati. Hoteč si ženska breme naložiti, položi, plaščenico na tla, ali kamor je priložneje, tako, da je penkla zgor, oba enako dolga konca pa eno malo saksebi zdolej; ako je pa breme spolzivo, križema; in ako je treba, ga ž njim poveže, pustivši zgor penklo, zdol konca. Naloživši si breme, potegne penklo čez-nj, ga potlači in sede pod-nj, si potegne penklo čez glavo do pasa, konca pa si vzame pod pashama, ju potegne v penklo, stisne z njima breme, kolikor je treba, ter ju podvije penkloma pod ona dela plaščenice, ktera k životu stisnjena, prideta spod pasih; potem vstane in nese. Ako se noseč breme stisne, pritegne samo konca spred na pasu v penklo, in ako ju še ostane, ju podloži na herbet pod breme, kjer ju tišči.

Na tako vižo nositi ne terpe rame same, in plaščenica ne réže tako v nje, ko obramnice, ker je ves život tako rekoč v breme vprežen. Ko se prinese na mesto, ako ni kaj za razbiti ali zlomiti, se potegneta in spustita samo plaščenična konca, in breme pade na tla. Ako se ima pa brenta nositi, takrat si verže ženska en konec plaščenice čez desno ramo okolo vrata, da ji čez levo do tal visi, z drugim vsim koncem si po visečem opase život terdo, makne brento toliko, da nje dno eno malo čez brentenak (kamor v kuhini, pri šterni ali lokvi brente postavljajo) stoji, potegne viseči konec plaščenice gor, da je večja penkla, opase ž njo brento pri verhu, se oberne od nje, podloži pod njo plaščenični pas na herbtu, pritegne spred pod pasom viseči konec, kolikor je treba, si ga podvije in nese tako, da brenta samo na plaščeničnem pasu na herbtu stoji, in kakor eno malo nazaj viseč se prav nič pléč ne tišči. Da ne pluska, ako se tekoče stvari nosijo, se dene v brento lesena skledica ali kaj družega takega. Ako nosijo netekoče reči v škafih, potegnejo plaščenico skoz škafove

ušesa in nesejo ko brento; in tako se more na plaščenici vsaka stvar, naj je kakoršna koli, nositi. J. V.

Premišljevanje

narave in previdnosti božje v nji.

Poslovenil Mihael Verne.

Modra naprava cele zemlje.

Čeravno je človeški razum prekratek, da bi mogel Stvarnikove modre namene o osnovi zemlje popolnoma zapopasti, je vendar v stanu s pazljivim premišljevanjem marsikaj spoznati, kar ga napolnuje z občudovanjem velike modrosti. Že podoba zemlje ga lahko tega prepriča. Nje podoba je skoraj krogli enaka. In zakaj? Zato da žive stvari lahko povsod na nji prebivajo. Ta namen bi se ne bil mogel doseči, ako bi prebivavci zemlje povsod dovelj toplote in svetlobe ne imeli; ako bi se voda na vse kraje lahko in dostojno ne delila; ako bi vetrovi povsod, kakor je zemlji narbolje, pihati ne mogli. Da se vsi ti nameni dosežejo, se ni mogla zemlji pristojniša podoba dati. Nje okrogla podoba dela, da se toplota in svetloba, naj potrebniša pripomočka za življenje, lahko povsod enako razširjata. Brez te zemeljne osnove bi ne bilo mogoče, da bi se noč in dan, merzlo in gorko, suho in vlažno vreme verstilo. Ko bi bila zemlja čveterovoglata, čunjevita, kobrasta ali kakošne druge voglate podobe, bi je bil narveči del z vodo zalit, drugi pa popolnoma suh; v nekatere kraje bi ne pripihala ne naj manjša sapica, druge pa bi vihar vedno razdeval.

Ko bi bila osnova zemlje mehkejša in puhlejša, bi se ljudje in živali va-njo pogrezovali; ko bi bila terdejša in gostejša, bi se ne dala obdelovati in bi ne mogla tako mnogoverstnih rastlin roditi in rediti. Zemlja obstoji iz raznih, poredoma ležečih sklad in lég raznega kamnja, rud in zemelj. Mnogoverstno korist, ki jo ljudje in živali iz tega dobivajo, ima vsak pred očmi. Od kod bi dobivali bistro vodo, ktere v svoje življenje in okrepčevanje tako močno potrebujemo, ako bi je lege peska, ki jih globoko v zemlji najdemo, ne čistile, in tako reči, ne precejevale?

Na poveršji zemlje se čudovito versté planjave, doline, griči in hribi. Kako očitna je njih korist! Obkoliko svoje lepote bi zemlja prišla, ko bi bila povsod enaka in gladka planjava! Koliko bolj zdrava je, da se versté hribi in doline! Koliko pripraviša je marsikakšne rastline in zelišča roditi! Ko bi hribov ne bilo, bi ne moglo toliko ljudi in žival na zemlji živeti; manj rastlin, zelišč in drevés bi imeli — perstenine in rude pa bi popolnoma pogrešali! Brez studencov in rek bi bili! Puh, ki se vzdigujejo, bi se ne mogli ne razdeliti ne vkup deržati.

Jasno ko beli dan je tedaj, da cela osnova, podoba in notranja in unanja vlastitost zemlje je napravljena po naj modrejših postavah — vsim živim stvarém v radost in srečo!

O Noriku in Noreji.

Spisal Davorin Terstenjak.

Drugi članek.

Zgodovinski pregled.

(Dalje.)

Zgodbe Noričanov in njihovo stanje pod rimsko vlado nam je že več historikov na tenko in izverstno popisalo, tako Muhar v svojem „Altrömisches Norikum“ in Ankershofen v „Geschichte Kärnthens“. Ker naš namen ni pisati politične zgodovine, zato se ne spuščamo v tenko razlaganje in sporočujemo častite čitatelje v druge knjižne dela.

Toliko o zgodovini Norika.